

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

факультет іноземних мов

кафедра германської і слов'янської філології та
зарубіжної літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **КОНЦЕПТ «ЩАСТЯ» В УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ
ПРИСЛІВ'ЯХ І ПРИКАЗКАХ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ**

здобувача ступеня вищої освіти магістра

галузі знань 0203 Гуманітарні науки

спеціальності 8.02030302 Мова і література (німецька)*

Фулей Станіслави Іванівни

науковий керівник:

Дробаха Лариса Валеріївна

кандидат філологічних наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТІВ У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПРАЦЯХ.....	7
1.1. Поняття концепту в мовознавстві.....	7
1.2. Основні підходи до аналізу концепту	14
1.3. Типи класифікацій концептів в сучасному мовознавстві	17
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	23
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ЩАСТЯ» В УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ЯХ І ПРИКАЗКАХ.....	25
2.1. Мовне втілення феномену «щастя».....	25
2.2. Вербалізація концепту «щастя» в українських і німецьких прислів'ях та приказках	39
2.3. Зіставний аналіз реалізації концепту «щастя» в прислів'ях і приказках українського та німецького народів.....	47
2.3.1. Лексико-семантична група «щастя», «доля».....	47
2.3.2. Лексико-семантична група «розум».....	49
2.3.3. Лексико-семантична група «любов», «людські відносини».	52
2.3.4. Лексико-семантична група «родина».....	54
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	56
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	58
РЕЗЮМЕ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	62

ВСТУП

Одним із завдань лінгвістики є вивчення того, як пізнання відображається в мові. В результаті пізнавальної діяльності людина категоризує окремі ділянки концептуальної картини світу. Оскільки картини світу характеризуються національною специфікою та носії різних мов можуть бачити та членувати світ по різному, крізь призми своїх мов, виникає необхідність в їх співставленні. Це допомагає виявити особливості знань у представників різних етносів, специфічні риси їх менталітету.

Опис моделей фрагментів мовної картини світу та їх співставлення є завданням, на якому дослідники акцентують увагу. Підтвердженням цього є лінгвокультурні дослідження, присвячені питанням вивчення національної своєрідності мовної картини світу та окремих її фрагментів на сучасному етапі.

Дане дослідження виконане шляхом концептологічних досліджень, присвячених співвідношенню мови, свідомості та культури.

Доволі часто в сучасних дослідженнях з лексикології, лінгвістики, літератури, філософії трапляється поняття «концепт». Значна кількість вчених досліджують і розглядають це поняття з різних точок зору.

У лексикології концепт розглядається як структурна одиниця, що відображена в мові всією сукупністю знань людей про світ чи про окремий предмет, явище дійсності. У дослідженні під терміном «концепт» розуміється: ментальне національно-специфічне утворення, змістом якого є уся сукупність знань про даний об'єкт, а мовне вираження відбувається у сукупності лексичних, паремійних, фразеологічних одиниць, що називають та описують даний об'єкт. Слід зазначити, що поняття «концепт» на теперішньому етапі розвитку лінгвістики ще остаточно не є визначеним і пошуки того, що чим саме є концепт продовжуються. Хоча різні автори пропонують різноманітні трактування концепту. Під «концептуальною картиною світу» розуміється «образ» світу не відображений за допомогою певної системи знаків, а під «мовною картиною світу» розуміємо ту частину концептуального світу людини, котра має зв'язок із мовою.

Вагомий внесок у дослідження питання «концепту» та внесення поняття до галузі гуманітарних наук зробили вітчизняні та зарубіжні науковці С.А. Аскольдов, О.С. Кубрякова, К.Я. Кусько, А.Г. Лісцин, В.Л. Федотова, С.Л. Фесенко, Р. Гадсон, Дж. Лейкоф, М. Ламберт, С. Пінкер. Так, А. Г. Лісцин у своїх працях розглядав прийоми та методи концептуального аналізу; С.Л. Фесенко займався проблемою специфіки емоційних концептів; О.С.Кубрякова проводила когнітивний аналіз частин мови. Природу та застосування концепту, зокрема концепту «щастя» в німецькій мові, вивчали такі науковці як В.П. Нерознак, М.М. Бахтин, В.М. Жайворонок, С.С. Неретина, Ентоні Кенні(Аппіопу Кенні). Проте, незважаючи на значну кількість робіт, у своєму науковому пошуку ми зупинимося на засобах вираження концепту «щастя» в українській та німецькій мовах.

Концепт «щастя» – багатомірне інтегративне ментальне утворення, що включає інтелектуальну й емоційну оцінку у формі радості або задоволення. Концепт «щастя» в українській та німецькій картинах світу має широке застосування та представлений великою кількістю лексичних та фразеологічних одиниць. В процесі освоєння світу, людина є носієм не просто мови, а певної концептуальної системи. У внутрішньому лексиконі людини окремий концепт або низка концептів вже отримали мовне оформлення у вигляді знаків, слів чи еквівалентів у формі аналітичної дескрипції. Саме у зв'язку із розвитком когнітології лінгвістика поповнилася таким поняттям як концепт.

Аналіз глибинних структур прислів'їв, їх автосемантичності, однозначності їхніх імплікацій говорить про наявність зафіксованих у змісті прислів'їв культурних концептів, ціннісних вимірів. Саме тому, для найбільш детального та ґрунтового дослідження явища концепту «щастя» в українській та німецькій картинах світу здійснено порівняльний аналіз прислів'їв українського та німецького народів.

Актуальність роботи полягає у її спрямуванні на дослідження ще не достатньо вивченого концепту «щастя». Дослідження сприятиме поглибленню

знань про особливості функціонування вербалізованого концепту «щастя» в німецькій та українській мовах.

Мета дослідження полягає в зіставному аналізі реалізації концепту «щастя» в пареміях українського та німецького народів.

Визначена мета передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити поняття «концепт» та генезис терміну;
- проаналізувати основні підходи вивчення концептів;
- дослідити типи класифікацій концептів;
- вивчити мовне втілення феномену «щастя»;
- провести зіставний аналіз реалізації концепту «щастя» в українських та німецьких прислів'ях і приказках в лексико-семантичних групах: щастя, доля, розум, любов, людські відносини, родина.

Об'єктом дослідження є прислів'я та приказки української та німецької мов.

Предметом дослідження є семантичні особливості вербалізації концепту «щастя» в українських та німецьких прислів'ях та приказках.

Методи дослідження мають комплексний характер, що забезпечують традиційний лінгвістичний, когнітивний і культурологічний підходи. У процесі дослідження було використано наступні методи: метод суцільної вибірки фактичного матеріалу для відбору прислів'їв та приказок, методи порівняння, аналізу, конкретизації та узагальнення для визначення національно-культурної інформації у пареміях, зіставний метод для визначення особливостей реалізації концепту «щастя» в українських та німецьких прислів'ях і приказках.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в ньому вперше детально проаналізовано та зіставлено реалізацію концепту «щастя» в українській та німецькій картинах світу, досліджено мовну реалізацію концептуальних ознак та пояснено чуттєво-образний зміст концепту.

Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні теорії вивчення концептів в зіставних дослідженнях на сучасному етапі, зокрема, у зіставній фразеології та лексикології.

Практична цінність роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у лекційних курсах та семінарських заняттях з контрастивної лінгвістики, лексикології та практичного курсу німецької мови.

Апробація результатів. Основні положення й результати дослідження викладено в публікаціях, що увійшли до збірників наступних наукових конференцій: студентської наукової Інтернет-конференції «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» [м. Вінниця, 21 грудня 2015 р.], XIV міжнародної студентської Інтернет-конференції «МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: Інтеграційні тенденції в сучасному світі» [м. Вінниця, 17-18 березня 2016 р.] та конференції викладачів та студентів факультету іноземних мов «Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі» [м. Вінниця, 20 квітня 2016 р.].

Структура роботи: дана робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н. Ф. Современные проблемы науки о языке: [учеб. пособие] / Н. Ф. Алефиренко. – М.: Флинта, Наука, 2005. – 416 с.
2. Алефиренко Н.Ф. Спорные проблемы семантики / Н. Ф. Алефиренко. – М.: Гнозис, 2005. – 326 с.
3. Анисимова Е. С. Прагматическая ситуация счастья и ее дискурсивная реализация в современном английском языке: Дис...канд. филолог. наук: 10.02.04 / Е. С. Анисимова – Иркутск, 2007. – 173 с.
4. Аскольдов С. А. Концепт и слово. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста [антология]. / С. А. Аскольдов – М., 1997. – С. 267–279.
5. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка / А. П. Бабушкин. – Воронеж, 1996. – 104 с.
6. Бацевич Ф.С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник. / Ф. С. Бацевич – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 240 с.
7. Белова А. Д. Языковые картины мира в рамках когнитивно-дискурсивной парадигмы. Культура народов Причерноморья / А.Д. Белова – Симферополь: Межвузовский центр «Крым», 2002. – № 29. – С. 17 – 23
8. Белова А.Д. Вербальне відображення концептосфери етносу: сучасний стан вивчення проблеми//Мовні і концептуальні картини світу. Збірник наукових праць № 5 / А.Д. Белова – К.: Київ. націон. ун-т ім. Т. Шевченка, 2001 – С. 234-238
9. Бинович Л.Э., Гришин Н.Н. Немецко-русский фразеологический словарь. – Изд. 2-е, исп. и доп / Л.Э. Бинович, Н.Н. Гришин – М.: Русский язык, 1975. – 226 с.
10. Бігун Г. Прислів'я та приказки шістьма мовами / Г. Бігун. – Київ: Тандем, 2003. – С. 50-102
11. Білоноженко В.М. Щастя-доля. Культура слова / В. М. Білоноженко – К., 1977. – №12. – С.76-80.

12. Булашев Г. О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. Космогонічні українські народні погляди та вірування / Г. О. Булашев. – К. : Довіра, 1993. – 415 с.
13. Вежбицкая А. Понимание культур через средства ключевых слов./ А. Вежбицкая – М., 2001. – С.161-165.
14. Бусел В.Т., Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; – Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 687 с.
15. Вентлянд О. А. Німецькі прислів'я та приказки / О. А. Вентлянд. – Дніпропетровськ: Січ, 2000. – 50 с.
16. Воркачев С. Г. «Куда ж нам плыть?» – лингвокультурная концептология: современное состояние, проблемы, вектор развития / С.Г. Воркачев // Язык, коммуникация и социальная среда. – Выпуск 8 / Воронежский госуниверситет. Воронеж: НАУКА-ЮНИПРЕСС, 2010. – С. 5-27.
17. Воркачев С. Г. Концепт счастья в русском языковом сознании, опыт лингвокультурологического анализа: Монография / С.Г. Воркачев. – Краснодар, 2002. – 142 с.
18. Воркачев С. Г. Культурный концепт и значение / С.Г. Воркачев. – Режим доступа: <http://kubstu.ru/lingvoconcept/inde/ htm>.
19. Воркачев С. Г. Счастье как лингвокультурный концепт / С. Г. Воркачев. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. – 192 с.
20. Воркачев С. Г. Концепт счастья: понятийный и образный компоненты / С.Г. Воркачев – Известия АН. Серия лит. и яз. – 2001. – №1. – С. 47-58
21. Воркачев С.Г. Вариативные и ассоциативные свойства теленомных лингвоконцептов / С. Г. Воркачев. – Волгоград: Парадигма, 2005. – 214 с.
22. Голубовська І.О. Вступ до мовознавства: навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів / І.О. Голубовська [та ін.] ; КНУТШ. – Київ: Київський університет. – (Бібліотека інституту філології). – Ч. 2. – 2010. – 254 с.
23. Гаврись В. І., Пророченко О. П. Німецько – український фразеологічний словник, Т. I / В. І. Гаврись. О. П. Пророченко. – Київ: Радянська школа, 1981 – 698 с.

24. Галицько-руські народні приповідки: в 3-х т., 6 вип. / [зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко] // Етнографічний збірник. – Львів: Друк. Наук. товариства ім. Шевченка, 1901-1909. – Т. 1-3. III – 357 с.
25. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. / Д. І. Ганич, І. С. Олійник – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
26. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу / І. О. Голубовська. – К.: Логос, 2004. – 284 с.
27. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу / І. О. Голубовська. – К.: Логос, 2004. – 284 с.
28. Гольдгардт-Ландау Г. М. Русскія пословицы, поговорки, прибаутки и притчи въ переводе на соответствующіе имъ галлицизмы и германизмы / Г. М. Гольдгардт-Ландау. – Одесса: Тип. Л. Нитче, 1888. – 180 с.
29. Гусейнов А. А. Счастье. Новая философская энциклопедия / А. А. Гусейнов – Т. 3. – М.: Мысль, 2010. – С. 686-688.
30. Дробішевська У. Концепт «ЩАСТЯ» в українській і польській фразеології / У. Дробішевська // etnik_2011-2012_8-9_16%20.pdf – С. 125-130
31. Д'яконова О. В. Концепт ЩАСТЯ у віртуальному дискурсі: потенційність чи реалізованість? / О. В. Д'яконова // http://philology.knu.ua/files/library/movni_i_konceptualni/46-1/60.pdf – 19.04.2013 – С. 506 – 513
32. Д'яконова О. В. Вербалізація концепту ЩАСТЯ в німецькій та українській лінгвокультурах (на матеріалі романтичної лірики першої половини ХІХ ст.) // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 41. – Ч. 2. – 2012. – С. 20-26.
33. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
34. Йоргенсен М. В., Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ. Теория и метод / М. В. Йоргенсен, Л. Дж. Филлипс. – Х.: Гуманитарный центр, 2008. – 352 с.
35. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепт, дискурс / В. И. Карасик. – М.: Гнозис, 2004. – 390 с.

36. Карасик В.И. Этноспецифические концепты. Введение в когнитивную лингвистику / отв. ред. М.В. Пименова. / В.И. Карасик – Кемерово: Кузбассвузиздат, 2005. – С. 61-105.
37. Керлот Х.Э. Словарь символов. / Х.Э. Керлот – М.: «REFL – book», 1994. – 603 с.
38. Козловський В. До питання методології дослідження лінгвокультурного концепту / В. Козловський // Іноземна мова –2008. Вип. 120 – С.1-6
39. Косенко А.В. Онтологічний підхід у класифікації концептів / А. В. Косенко // II Международная научная конференция «Теоретические и прикладные вопросы филологии» (22-23 августа 2011г.)// http://www.confcontact.com/20110823/9_kosenko.php
40. Коцюба З. Г Концептуалізація ЩАСТЯ в побутовій свідомості слов'ян, германців і романців (на матеріалі паремій) / З. Г. Коцюба // Vznu_fi_2012_1_55.pdf – С. 264-268.
41. Красавский Н.А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах / Н.А. Красавский. – Волгоград: Перемена, 2001. – 495с.
42. Краснобаева-Чорна Ж. В. Концепт ЖИТТЯ В українській фраземіці: автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ж. В. Краснобаева-Чорна. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.
43. Кремень В. Г. Історія філософії: підручник для вищої шк./ В. Г. Кремень. – Х.: «Прапор», 2003. – 768 с.
44. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в осознании мира: [монография] / Е. С. Кубрякова. – М.: Язык славянской культуры, 2004. – 555 с.
45. Кубрякова Е.С. Об одном анализе концептуального анализа слова ПАМЯТЬ // Логический анализ языка. Культурные концепты. – М., 1991.– С. 85-91.
46. Кудіна О.Ф., Пророченко О.П. Перлини народної мудрості. Німецькі прислів'я та приказки / О.Ф.Кудіна, О.П.Пророченко. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 320 с.

47. Лингвистический энциклопедический словарь / ред. В.Н. Ярцева. – М.: 1990. – С. 261-263.
48. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка / Д. С. Лихачев // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста: Антология. М.: Akademia. – М., 1997. – С. 280-289.
49. Маслова В.А. Homo lingualis в культуре / В.А. Маслова . – Витебск: ВГУ им. П. М. Машерова, 2004. – 214 с.
50. Маслова В.А. Введение в когнитивную лингвистику / В. А. Маслова. – М.: Флинта: Наука, 2006. – 296 с.
51. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько – К. : «Вища школа», 2009. – 462 с.
52. Олійник І. С., Сидоренко М. М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник. / І. С. Олійник, М. М. Сидоренко – К.: Рад. шк., 1991. – 203 с.
53. Павиленис Р. І. Проблема смысла современный логико-философский анализ языка / Р. И. Павиленис. – М.: Мысль, 1983. – 286 с.
54. Пазяк М. М. Українська народна творчість. Прислів'я та приказки. / М. М. Пазяк – К. : Наукова думка, – 1989. – 470 с.
55. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення / М. М. Полюжин. – Ужгород: Закарпаття, 1999. – 240 с
56. Попова З.Д. Семантико-когнитивный анализ языка / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж, 2007. – 250 с.
57. Прислів'я та приказки. Взаємини між людьми / [упоряд. М.М. Пазяк]. – К.: Наук. думка, 1991. – 440 с.
58. Прислів'я та приказки. Людина. Родинне життя. Риси характеру / [Упоряд. М. М. Пазяк]. – К.: Наукова думка, 1990. – 528 с.
59. Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини / [упоряд. М.М. Пазяк]. – К.: Наук. думка, 1989. – 480 с.
60. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.

61. Прохоров Ю.Е. В поисках концепта / Ю. Е. Прохоров. – М.: Флинта: Наука 2009.– 176 с.
62. Путій О. С. Репрезентація макроконцепту «стан людини» в сучасній німецькій мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. С. Путій ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х. : [б. и.], 2010. – 256 с.
63. Рудий В. Г. Німецькі паремії з компонентом – «орнітонім» / В. Г. Рудий // Наукові записки. Серія «Філологічна» – Вип. 34 – 2012 – С. 212-213.
64. Русанівський В. М. Мовна картина світу в ет-нокультурній парадигмі / В. М. Русанівський // Мовознавство. – 2004. – № 4. – С. 3-7.
65. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник./ О. О. Селіванова – Полтава: Довкілля – К, 2008. – 712 с.
66. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля – К, 2006. – 716 с.
67. Словник символів культури України / [за заг. ред. В. Коцура, О. Потапенка та ін.]. – К.: Міленіум, 2002. – 260 с.
68. Словник староукраїнської мови XIV–XVст.: у 2-х т. – К.: Наук. думка, 1977. – Т. 2. – 592 с.
69. Слухай Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії концепту як мовно-культурного феномену / Н. В. Слухай // Мовні і концептуальні картини світу. – К., 2002. – № 7. – С. 462-470.
70. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты / Г. Г. Слышкин. – Волгоград, 2004.– 322 с.
71. Степанов Ю. С. Словарь русской культуры. Опыт исследования. / Ю. С. Степанов – М: Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.
72. Сто казок. Найкращі українські народні казки з ілюстраціями провідних українських художників / [за ред. І.Малковича]. – 3-є вид. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2006. – 161 с.
73. Телия В. Н. Культурно-языковая компетенция: ее высокая вероятность и глубокая сокровенность в единицах фразеологического состава языка / В. Н.

- Телия // Культурные слои во фразеологизмах и в дискурсивных практиках. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – С. 19-307.
- 74.Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М.: Школа «ЯРК», 1996. – 286 с.
- 75.Українська радянська енциклопедія: У 12-ти томах / М.П.Бажан та ін. – К.: 9Гол. ред.укр.рад.енциклопедії, 1983. – 203 с.
- 76.Философская энциклопедия / Под ред. Ф.В. Константинова. – М.: Советская энциклопедия, 1970. – 687 с.
- 77.Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.
- 78.Чередниченко О. І. Багатомовність і концептуальна картина світу / О. І. Чередниченко // Мови і концептуальні картини світу. Збірник наукових праць. – К.: Київ. націон. ун-т ім. Т. Шевченка, 2002. – С. 283-286.
- 79.Шмелев А. Д. Русский язык и неязыковая действительность / А. Д. Шмелев. – М.: Языки славянской культуры, 2002. – 496 с.
- 80.Штерн І.Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний словник. – К.: Артєк, 1988. – 336 с.
- 81.Щербачук Л.Ф. Культурные концепты: содержание, структура, принципы классификации /Л. Ф. Щербачук // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия: Филология. Социальные коммуникации. – 2011. – Т. 24 (63), №1 Ч.2. – С. 161-164.
- 82.Agricola Erhard: Wörter und Wendungen. Wörterbuch zum deutschen Sprachgebrauch, 5. ueberarb. und erweit. /E. Agricola – Leipzig: Auflage, VEB Bibliographisches Institut, 1962. – 567 с.
- 83.Beyer H., Beyer A., Sprichwörterlexikon /H. Beyer., A. Beyer – Leipzig, 1989. – 392 S.
- 84.Fairclough N. Analysing discourse: Textual analysis for social research / N. Fairclough. – London, New York : Routledge, 2003. – 270 p.

85. Fiehler R. Kommunikation und Emotion : theoretische und empirische Untersuchungen zur Rolle von Emotionen in der verbalen Interaktion / R. Fiehler. – Berlin : Walter de Gruyter, 1990. – 335 S.
86. Graf A. E., 6000 deutsche und russische Sprichwörter/ A.E. Graf 3. Auflage. Halle-Saale, 1960. – 294 S.
87. Kövecses Z. Emotion concepts / Z. Kövecses. – New York : Springer, 1990. – 230 p.
88. Küpper Heinz. Wörterbuch der deutschen Umgangssprache/ H. Küpper. – Stuttgart: Rea Ernst Klett Verlag für Wissen und Bildung, 1987.
89. Meier S. (Bild-)Diskurs im Netz / S. Meier. – Köln : Herbert von Halem, 2007. – 473 S.
90. Müller-Hagemann A., Otto L., Das kleine Sprichwörterbuch/ A. Müller-Hagemann, L. Otto – Leipzig, 1965. – 151 S.
91. Paffen K.A. Deutsch-russisches Satzlexikon/ K.A. Paffen In 2 B. – Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1970. – Band 2.
92. Schwarz-Friesel M. Sprache und Emotion / M. Schwarz- Friesel. – Tübingen, Basel : A. Francke, 2007. – 401 S.
93. Stefanowitsch A. HAPPINESS in English and German: A metaphorical-pattern analysis // Language, culture, and mind. / Achard M., Kemmer S. – Stanford, 2004.
94. Wahrig Deutsches Wörterbuch. – Gütersloh, Berlin, München, Wien: Verlagsgruppe Bertelsmann GMBH/ Bertelsmann Lexikon-Verlag ,1975. – 2314 S.
95. Wahrig Gerhard. Deutsches Wörterbuch / G. Wahring – Stuttgart: Bertelsmann Lexikon Verlag, 1985.
96. Wierzbicka A. Emotions across languages and cultures : diversity and universals / A. Wierzbicka. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – C. 51-54.
97. <http://galsite.at.ua>